

Handreiking Lokaal Hitteplan Gezondheid¹: praktische samenvatting

Februari 2019

Wat is een lokaal hitteplan?

Lokale hitteplannen zijn protocollen voor de lokale aanpak van de gezondheidsgevolgen van hitte. Ze zijn een nadere uitwerking van het Nationaal Hitteplan, gericht op praktische uitvoering op lokaal niveau. Een lokaal hitteplan wordt geactiveerd tijdens activatie van het Nationaal Hitteplan of bij lokale afwegingen (bijvoorbeeld een groot evenement). Een lokaal hitteplan richt zich op de rol en het functioneren van individuele verzorgers en professionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties tijdens een periode van hitte. Het helpt deze spelers bijvoorbeeld bij het verkrijgen van achtergrondinformatie tijdens hitte, en bij uitvoering van hun reguliere taken en aanvullende maatregelen tijdens hitte. De Handreiking Lokaal Hitteplan zet de principes, aandachtspunten en achtergronden op een rij. Ook biedt het een overzicht van taken en informatiebronnen. Deze handreiking is een nadrukkelijke uitnodiging aan gemeenten, regio's en GGD-en om met lokale partners een Hitteplan op te stellen en zal bij nieuwe inzichten geactualiseerd worden.

Waarom een lokaal hitteplan?

Aanhoudende hitte kan leiden tot serieuze gezondheidsklachten zoals uitdroging en hittestress, soms met sterfte tot gevolg. Ouderen (vooral 75-plussers) vormen de grootste risicogroep. Ook mensen met een chronische aandoening lopen een verhoogd gezondheidsrisico, evenals eenzamen, (zeer) jonge kinderen, mensen met overgewicht en deelnemers aan intensieve buitenactiviteiten of (sport)evenementen. Naar aanleiding van de hittegolf in 2006 heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in 2007 een Nationaal Hitteplan opgesteld, dat in 2015 door het RIVM is geactualiseerd. Het Nationaal Hitteplan is in feite een communicatieplan waarbij de informatie tijdens een hittegolf tijdig en volledig via brancheorganisaties in de zorg bij de risicogroepen en hun directe omgeving moet landen. Echter, de opvolging van het Nationaal Hitteplan door de aangesloten partijen is vrijblijvend. Sinds 2015 is in meerdere regio's in Nederland de lokale uitvoering van dit Nationaal Hitteplan ter hand genomen, door GGD'en en partners, zoals het Nederlandse Rode Kruis. Inmiddels zijn er enkele voorbeelden van lokale hitteplannen, vooral gericht op informeren en handelen tijdens de meest acute hitteperiodes.

Deze handreiking als aanzet tot een lokaal hitteplan

De Handreiking Lokaal Hitteplan biedt structuur en overzicht, ter ondersteuning van de doelstellingen van lokale hitteplannen. Die doelstellingen zijn onder meer: voorkoming, beperking en aanpak van hitte-gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen, ziekte en sterfte; coördinatie van taken en activiteiten van lokale organisaties; uitwisseling van kennis en ervaring; en het vergroten van de kennis en zelf- en samenredzaamheid van de doelgroepen zelf. De handreiking beoogt de uitwerking van het Nationaal Hitteplan naar een lokaal niveau te realiseren en lokaal gemaakte afspraken te borgen. Een van de kerndoelen van de handreiking is het zichtbaar maken van een reeks van taken die rondom een hitteperiode uitgevoerd kunnen worden door verschillende instanties en organisaties om de zorg voor mensen met een kwetsbare gezondheid te verbeteren. Te denken valt aan gemeenten, GGD'en en zorgprofessionals en -instellingen, maar ook aan bijvoorbeeld het Rode Kruis, maatschappelijk werkers, mantelzorgers en het algemene publiek.

Maatregelen per actiefase

De Handreiking Lokaal Hitteplan onderscheidt vijf actiefasen: 1) Preventie, kennisuitwisseling en gedragsbeïnvloeding; 2) Voorbereiding; 3) Voorwaarschuwing; 4) Waarschuwing; en 5) Monitoring en evaluatie. Voor elk van deze fasen benoemt de handreiking doelstellingen, mogelijke maatregelen en extra aandachtspunten. Tabellen geven vervolgens per fase aan welke organisatie welke taken uitvoert, wie binnen de organisatie verantwoordelijk is, plus extra details over doelgroep, schaalgrootte en borging.

Informatiebronnen en voorbeeldteksten

Ten slotte geeft de handreiking een uitgebreid overzicht van informatiebronnen en voorbeeldteksten. Deze zijn onderverdeeld in verschillende categorieën, waaronder: publicaties en websites over gezondheid, klimaat en hitte; geo-informatie; Nationaal Hitteplan; richtlijn, toolkit; publieksinformatie; kwetsbare ouderen; mantelzorgers en vrijwilligers; kinderen; dieren; de woning koel houden; sport en recreatie; ramadan; en werken.

¹De handreiking is opgesteld in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, team Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS)